

พันธุ์ข้าวลูกผสม

ทางเลือกของประเทศไทยและชาวนาไทย

ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย และมากกว่าครึ่งของประชากรโลก บริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการส่งออกข้าวมากเป็นอันดับ 1 ของโลกติดต่อกันนานกว่า 1 ทศวรรษจนถึงปัจจุบัน ด้วยปริมาณกว่า 10 ล้านตันต่อปี แต่ในแง่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่แล้วข้าวไทยยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศผู้ผลิตข้าวหลักของโลก เช่น จีน เวียดนาม อินเดีย ซึ่งพันธุ์ข้าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นได้

การพัฒนาข้าวพันธุ์แท้ (Inbred Rice) ที่ใช้อยู่ในบ้านเราทุกวันนี้ ใช้ระยะเวลาในการพัฒนาสายพันธุ์หลายปี อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในศักยภาพการให้ผลผลิตที่สูงขึ้นหรือการเพิ่มคุณลักษณะที่ดี เช่น ความต้านทานโรคและแมลงเข้าไปในพันธุ์เดิมใช้เวลานาน

ข้าวลูกผสม (Hybrid Rice) เป็นพันธุ์ข้าวที่ได้จากการผสมพันธุ์ระหว่างข้าวสายพันธุ์แท้ เมื่อปลูกในสภาพที่เอื้ออำนวย จะแสดงลักษณะเด่นโดยเฉพาะผลผลิตเหนือกว่าสายพันธุ์พ่อแม่ และเหนือกว่าสายพันธุ์แท้ที่ปลูกในปัจจุบันอย่างน้อย 20 %

ข้าวลูกผสม เป็นทางเลือกหนึ่งที่โลกกำลังจับตามอง นับแต่จีนเริ่มพัฒนาเมื่อปี 2513 และประสบความสำเร็จในเชิงการค้าเมื่อปี 2534 จากนั้นอินเดีย และเวียดนาม ก็ทยอยใช้ข้าวลูกผสมในเชิงการค้าเมื่อปี 2540 และ 2537 ตามลำดับ จึงไม่น่าแปลกใจว่า เหตุใดผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของจีน จึงสูงกว่า 1,000 กิโลกรัม เวียดนาม 778 กิโลกรัม อินเดีย 512 กิโลกรัม ในขณะที่ไทยมีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 430 กิโลกรัม เท่านั้น

ข้าวลูกผสมมีส่วนทำให้จีน อินเดีย รอดพ้นความอดอยาก และเพิ่มขีดความสามารถถึงขั้นส่งออกข้าวสุทธิ รวมถึงทำให้เวียดนามส่งออกข้าวออกเป็นอันดับ 2 รองจากไทยในช่วงเวลาไม่นานนัก เช่นเดียวกับอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ที่เริ่มใช้ข้าวลูกผสมแล้ว

หากประเทศไทย หวังดำรงสถานภาพผู้ส่งข้าวออกอันดับ 1 ของโลกต่อไปในอนาคต การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นมากกว่าการขยายพื้นที่ปลูก ทุกวันนี้ไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวกว่า 60 ล้านไร่ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด 130 ล้านไร่ ถือเป็นสัดส่วนที่สูง ข้าวลูกผสมจึงเป็นทางเลือกในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ที่น่าสนใจ

คุณสมบัติพิเศษของข้าวลูกผสมที่ดี นอกจากผลผลิตต่อไร่สูงกว่าพันธุ์แท้อย่างน้อย 20 % ภายใต้อากาศแวดล้อมเดียวกันแล้ว ยังมีระบบรากที่แข็งแรง แผ่กระจายมากกว่า มีการแตกกอที่ดีกว่า มีจำนวนเมล็ดต่อรวงมากถึง 250 เมล็ด ลดการใช้สารเคมีเนื่องจากต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืชดีขึ้น ประหยัดการใช้น้ำ

อย่างไรก็ดี พันธุ์ข้าวลูกผสมก็มีข้อจำกัด อาทิ เกษตรกรต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ทุกฤดูปลูก เพราะผลผลิตที่ได้จากพันธุ์ข้าวลูกผสม หากเก็บและนำไปปลูกต่อจะให้ผลผลิตต่ำลงอย่างชัดเจน เมล็ดพันธุ์มีราคาสูง เนื่องจากต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์สูง การดูแลรักษาต้องเป็นไปอย่างมีระบบ

สำหรับการพัฒนาพันธุ์ข้าวลูกผสมในประเทศไทย มีการนำเข้าพันธุ์ข้าวลูกผสมจากจีนมาทดสอบครั้งแรกเมื่อปี 2522 โดยกรมวิชาการเกษตร และปัจจุบันยังคงพัฒนาต่อไปโดยกรมการข้าว ในขณะที่ภาคเอกชนเริ่มนำพันธุ์ข้าวลูกผสมมาพัฒนา และเริ่มทดสอบทางการตลาดกันบ้างแล้ว

ยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตข้าวของประเทศไทย จึงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องการปรับปรุงพันธุ์อย่างจริงจัง และพันธุ์ข้าวลูกผสมก็เป็นทางเลือกหนึ่งของประเทศไทย และชาวนาไทย เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ปลูกข้าวของโลก 🌱

